

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Asia: U 12/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä Eduskunnalle EU:n sekä Kiinan kansantasavallan välisen investointisopimuksen neuvottelemisesta (Kiinan kanssa tehtävä investointisopimus)

Viite: Eduskuntakuuleminen 17.3.2021; VN/24984/2020

Kestävä kehitys ja työelämän normit EU-Kiina investointisopimuksessa

Kestävää kehitystä ja työelämän normeja koskevat sopimusmääräykset sisältyvät EU-Kiina investointisopimuksen 4 osioon.

Sen mukaan osapuolet vahvistavat edistävänsä investointeja tavalla, joka edistää kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttamista. Osapuolet tunnustavat vastuullisen liiketoiminnan merkityksen kestävä kasvun ja sopimuksen tavoitteiden edistämisessä ja sitoutuvat edistämään vastuullisen liiketoiminnan käytäntöjä sekä keskeisiä kansainvälisiä vastuullisuusohjeita- ja periaatteita.

Osapuolet tunnustavat toistensa oikeuden asettaa kestävä kehitystä, työelämän oikeuksia sekä ympäristön suojelua koskevat politiikkansa sekä painopisteet kansainvälisten sitoumusten puitteissa.

Investointeja ja työelämän sääntöjä käsittelevässä 3. alaosion 1 artiklassa osapuolet tunnustavat toistensa oikeuden asettaa työelämän sääntelynsä tason ja painopisteet kansainvälisten sitoumusten puitteissa.

2 artiklassa osapuolet sitoutuvat pyrkimään nostamaan työelämän sääntelyn tasoa jatkuvasti.

Osapuolet tunnustavat, ettei investointeja tulisi houkutella alentamalla tai heikentämällä työelämän sääntelyn tasoa.

Osapuolet sitoutuvat siihen, etteivät ne houkuttele investointeja tai investoimia myöntämällä poikkeuksia, jättämällä soveltamatta tai panematta täytäntöön työelämän sääntöjä.

3 artiklan mukaan osapuolet harrastavat vuoropuhelua ja yhteistyötä investointeja ja työelämää koskevien asioiden osalta.

4 artiklan mukaan osapuolet sitoutuvat kunnioittamaan, edistämään ja toteuttamaan työelämän perusperiaatteita Kansainvälisen työjärjestön ILO:n jäsenten velvoitteiden, ILO:n perussäännön ja ILO:n työelämän perusperiaatteita ja –oikeuksia koskevan julistuksen mukaisesti.

Osapuolet sitoutuvat tehokkaasti toimeenpanemaan ILO:n yleisopimuksia ja tekemään työtä niiden perustavaa laatia olevien yleissopimusten ratifioimiseksi, joita ne eivät ole vielä ratifioineet.

Erityisesti Kiina sitoutuu jatkuvien toimien kautta pyrkimään ratifioimaan ILO:n yleissopimukset 29 ja 105, jotka koskevat pakkotyön kieltoa. Lisäksi osapuolet harkitsevat muiden ajantasaisten ILO-sopimusten ratifiointia.

5 artiklan mukaan osapuolet sitoutuvat toimeenpanemaan investointipolitiikkoja, jotka edistävät ihmisarvoista työtä.

Kiina ja ILO:n sopimukset

ILO:n perustavaa laatua olevat sopimukset, joihin sisältyviä periaatteiden toteuttamisen tulkitaan ILO:ssa velvoittavan kaikkia jäsenvaltioita jo ILO:n jäsenyyden perusteella ovat:

- **pakkotyön poistamista koskevat sopimukset nrot 29 ja 105,**
- **samapalkkaa ja yhdenvertaisuutta koskevat sopimukset nrot 100 ja 111,**
- **lapsityön käytön kieltoa koskevat sopimukset nrot 138 ja 182 sekä**
- **yhdistymisvapautta ja kollektiivista neuvotteluoikeutta koskevat sopimuksen nrot 87 ja 98.**

ILO:n työssä yhdistymisvapautta ja kollektiivista neuvotteluoikeutta pidetään järjestön työn kulmakivinä. Tästä johtuen ILO:ssa toimii normaalien sopimusten valvontaa seuraavien elinten ohella kolmikantainen yhdistymisvapauskomitea. Se tutkii työntekijä- ja työnantajajärjestöjen valituksia myös niiden maiden osalta, jotka eivät ole ratifioineet kyseisiä sopimuksia. Komitean työssä korostuvat maat, joissa on aktiivisia ammattiliittoja, kuten Latinalaisen Amerikan maat, mutta myös Kiinan osalta komitean käsittelyssä on ollut joitakin tapauksia ja parhaillaankin käsittelyssä on yksi kansainvälisen ammattiliitto ITUC:n tekemä valitus, jossa on ITUC:n mukaan pidätetty ja nostettu rikosoikeudellisia syytteitä työriidan yhteydessä neuvoja antaneita henkilöitä vastaan.

ILO:n sopimusten ratifiointi edellyttää myös yksittäisten sopimusmääräysten noudattamista. Kiina on ratifioinut edellä luetelluista sopimuksista samapalkkaa ja yhdenvertaisuutta sekä lapsityön käyttöä koskevat sopimukset.

Kiina ei ole ratifioinut **pakkotyön poistamista eikä yhdistymisvapautta ja kollektiivista neuvotteluoikeutta koskevia sopimuksia**. Sen sijaan kaikki EU-maat ovat ratifioineet kaikki edellä luetellut perustavaa laatua olevat sopimukset.

Parhaillaan käynnissä olevan ILO:n hallintoneuvoston kokoukseen ILO on laatinut raportin siitä, miten ILO:n tärkeimpien sopimusten ratifiointi etenee. EU-Kiina-investointisopimuksen määräyksistä huolimatta Kiina on ILO:n tuoreen raportin mukaan ilmoittanut sille, ettei näiden sopimusten ratifiointi ole Kiinan osalta todennäköistä. Tämä on herättänyt ihmetystä mm EU-maiden parissa ottaen huomioon EU:n ja Kiinan investointisopimuksen määräykset. Toisaalta Kiinan ulkoministeri totesi hiljattain Kiinan kansankongressin täysistunnon yhteydessä, että Kiina aikoo pitää kiinni sitoumuksestaan pyrkiä ratifioimaan pakkotyötä koskevat sopimukset.

Kiina on tällä hetkellä sitoutunut noudattamaan yhteensä 20 ILO:n sopimusta. Monet ratifioinnit ovat 1930-luvulta. Merkittävä tuore ratifiointi on ILO:n merityöyleissopimuksen ratifiointi vuonna 2015.